

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets president
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

19/1292-

27. mars 2019

Svar på spørsmål nr 1245 til skriftlig besvarelse

Jeg viser til brev fra Stortingets president datert 18. mars 2019, med spørsmål til skriftlig besvarelse fra representanten Kjersti Toppe:

"Vil statsråden gi en oversikt over hvor mange som er tvangsinnlagt hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven § 10-2 de siste 5 årene, hvordan effekten på rusmisbruk har vært, og mener statsråden at denne muligheten er godt nok kjent og brukt i kommunehelsetjenesten som tiltak for å hindre at liv går tapt, og vil statsråden vurdere behovet for å modernisere loven slik forskere tar til orde for i Stavanger Aftenblad 13. mars?"

Begrunnelse:

Helse- og omsorgstjenesteloven § 10-2 åpner for at kommuner kan tvangsinnlegge en person til behandling på institusjon inntil tre måneder . Tvangen kan iverksettes dersom rusmisbruk setter vedkommende fysisk og psykiske helse i fare, og andre hjelpetiltak ikke virker, selv om vedkommende er samtykkekompetent. Det er kommunen og NAV som må bygge opp en sak, fastlege og spesialisthelsetjenesten kan bare anmode om slike tvangsinnleggelse. Det blir rapportert at veien fram til en slik tvangsinnleggelse er lang og byråkratisk, og forskere tar i Stavanger Aftenblad 13. mars 2019 til orde for at loven, som ikke er særlig endret på 30 år, må moderniseres slik at fastleger og sykehusleger kan tvangsinnlegges pasienter som skader seg selv fysisk og psykisk med omfattende og vedvarende rusmisbruk, og der andre hjelpetiltak ikke virker.

Svar:

Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker opplyser at de har hatt saker etter helse- og omsorgstjenestelovens § 10-2 de siste fem årene slik angitt i følgende tabell:

År	Akuttvedtak		Klage på akuttvedtak		Hovedsaker	
	Saker med vedtak	Tvangs-plasseringer	Saker med vedtak	Medhold offentlig part	Saker med vedtak	Tvangs-plasseringer
2014	133	129	17	16	154	151
2015	112	107	15	13	155	147
2016	137	133	7	7	145	141
2017	97	95	11	11	121	115
2018	116	115	14	13	110	107

Fylkesnemndene oppgir at **hovedsak** knytter seg til helse- og omsorgstjenesteloven §10-2, første ledd: *dersom noen utsetter sin fysiske eller psykiske helse for fare ved omfattende og vedvarende misbruk, og dersom hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig, kan det vedtas at vedkommende uten eget samtykke kan tas inn i en institusjon utpekt av regionalt helseforetak, jf. spesialisthelsetjenesteloven § 2-1a fjerde ledd, for undersøkelse og tilrettelegging av behandling, og holdes tilbake der i opptil tre måneder, mens **akuttvedtak** knytter seg til helse- og omsorgstjenesteloven §10-2, fjerde ledd: *Et midlertidig vedtak etter første ledd kan treffes av kommunen dersom de interesser bestemmelsen skal ivareta kan bli vesentlig skadelidende dersom vedtak ikke treffes og gjennomføres straks. For øvrig gjelder reglene i barnevernloven §§ 7-22 og 7-23.**

Enkeltevalueringer av behandlingstilbudet viser varierende effekt, dette er synliggjort i doktoravhandlingen til Pasareanu fra i år og Rökkansenterets evaluering av tvangsbestemmelsene fra 2010. Begrensningene i enkeltuttrekk og punktevalueringer er at de ikke gir oss særlig god kunnskap om utviklingen på feltet med mindre de gjentas med samme metodikk. Helsedirektoratet har nylig godkjente et nasjonalt kvalitetsregister for behandling av skadelig rusmiddelbruk og avhengighet i TSB. I løpet av 2019 vil de regionale helseforetakene finne frem til data-tekniske løsninger, slik at de senest fra 2020 vil kunne registrere innholdet av behandlingen innen TSB. Dette vil gi oss et bedre grunnlag for å si noe om virksom behandling i fremtiden, og vil være et viktig virkemiddel for kvalitetsarbeid i TSB.

Den geografiske variasjonen som er synliggjort i Rökkansenterets evaluering kan tyde på at adgangen til tvangsbruk ikke er godt nok kjent ute i kommunene, samtidig skal vi være forsiktede med å oppfordre til ytterligere bruk av tvang i helse- og omsorgstjenestene.

Tvangsbestemmelsene i helse- og omsorgstjenesteloven inngår i mandatet til Tvangslovutvalget, som skal gjennomgå og utrede behov for revisjon og modernisering av regelverket om tvang i helse- og omsorgssektoren. Utvalget skal levere sin innstilling innen 15. juni i år.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, reading "Bent Høie". The signature is written in a cursive, flowing style.

Bent Høie